

MODUŁ SPOŁECZNY
II STOPIEŃ FILOLOGIA POLSKA
(II ROK, 2 SEMESTR)

dr hab. Wojciech Śmieja: *Męskość i mężczyźni w perspektywie badań społecznych i kulturowych*

Studia nad mężczyznami i męskosciami (*men & masculinity studies*) wyodrębniły się jako subdyscyplina badań z zakresu gender w drugiej połowie lat osiemdziesiątych, choć oczywiście badania nad zagadnieniem męskości podejmowano wcześniej – np. *Męskie fantazje* Klausa Theweleita pojawiły się w 1977 r., a w Polsce, także w latach siedemdziesiątych, w niektórych pracach Marii Ossowskiej i Marii Janion. Obecnie badania tego typu stanowią integralną część wiedzy akademickiej (istnieją centra i grupy badawcze, a także wyspecjalizowane czasopisma jak np. *Men&Masculinities* czy *NORMA. International Journal for Masculinity Studies*). Od kilku lat także w Polsce podejmuje się badania męskościowe. Interpretowana męskość traci swą pozycję uprzywilejowania i „przezroczyści”, staje się kategorią zlokalizowaną, historycznie zmienną, wewnątrznie zróżnicowaną, kontekstową i zdumiewająco wieloznaczną.

Wydaje się, że badanie społecznych i kulturowych znaczeń męskości jest nam dziś bardzo potrzebne. Współczesne społeczeństwa, w tym także społeczeństwo polskie, doświadczają „genderowej zimnej wojny”, polityczny odwrót od demokracji liberalnej sprzyja epatowaniu „silnymi męskosciami” przywódców i zmobilizowanych grup ich popleczników („wściekłość białych mężczyzn”), a młodzi ludzie odczuwają zagubienie pośród różnych, często wewnątrznie sprzecznych, społecznych skryptów płciowości, „kryzys” męskości okazuje się stanem permanentnym.

W trakcie zajęć będziemy omawiać najważniejsze koncepcje zrodzone w łonie studiów nad męskosciami i łączone z nazwiskami Pierre'a Bourdieu, Elisabeth Badinter, Raewynn Connell, Michaela Kimmela, George'a Mosse'a, Kai Silverman czy Klausa Theweleita. Zagadnienia i języki teoretyczne odnosić będziemy do wydarzeń i zjawisk z historii, kultury, sfery politycznej i życia społecznego, nowych technologii. Wśród poruszanych zagadnień nie zabraknie takich jak: męska dominacja, fallogocentryzm, męskość hegemoniczna, homofobia, militaryzacja, męskie fantazje, biopolityka, gender gap, skrypty zachowań seksualnych, męskie habitusy, „nowe męskości”, retrotopia, homospołeczność.

dr Katarzyna Szopa, *Feministyczne historiografie: historia ruchów kobiecych*

Celem zajęć jest przybliżenie historii polskich i światowych ruchów feministycznych od XVIII wieku aż po czasy współczesne oraz ich wpływu nie tylko na przekształcanie relacji społecznych, ale nade wszystko na zmiany dokonywane w obszarze literatury i sztuki. Ruchy kobiece, choć uznawane za najliczniejsze z grup w dziewiętnasto- i dwudziestowiecznej historii ruchów emancypacyjnych, wciąż stanowią „brakującą historię dziejów”. Jednakże ich historie najczęściej opowiadane są przez pryzmat historiografii zachodniocentrycznej, zdominowanej przez liberalny model emancypacyjny. Historie te nie uwzględniają specyfiki i kontekstu poszczególnych ruchów społecznych, bazując na normatywnej koncepcji feministycznej sprawczości. Tymczasem w obszarze walk należących do historii ruchów kobiecych (*women's liberation movements*) uwzględnić należy przede wszystkim zróżnicowane konteksty (tzw. perspektywa

intersekcjonalna), takie jak walka o prawa obywatelskie (*civil rights movements*), równość ekonomiczną, zniesienie segregacji rasowej oraz dopominanie się o sprawiedliwość klimatyczną. Podstawą metodologiczną zajęć będą teorie ukute w łonie feminizmu autonomistycznego, które swoją uwagę kierują ku działaniom oddolnym inicjowanym przez określone grupy społeczne, marginalizowane i wykluczone z partycypacji w przestrzeni społeczno-politycznej. Ważnym punktem odniesienia będą więc historie samoorganizacji kobiet, a także odtwarzanie tych historii niejako poza głównym nurtem narracji feministycznych. Zatem w myśleniu o feministycznych historiografiach poza kontekstem zachodniocentrycznym odejście od paradygmatu trzech fal wydaje się konieczne, by uchwycić inne formy feministycznej sprawczości, takie jak na przykład strajk szpularek, działalność społeczna i polityczna kobiet w PRLu, Czarne Protesty czy strajk nauczycielek i Rodziców Osób z Niepełnosprawnością.

dr hab. P. Tomczok *Teorie społeczne XXI wieku*

W ramach kursu omówione zostaną wybrane teorie społeczne powstałe po roku 2000. Tematyka poszczególnych zajęć dotyczyć będzie neoliberalizmu, kryzysu finansowego, prekariatu, bezwarunkowego dochodu gwarantowanego, posthumanizmu, neokolonializmu, katastrofy klimatycznej i nowych form pamięci. Omówione zostaną prace m.in. Harveya, Standinga, Butler, Illouz, Sloterdijka.